

Εισαγωγική Επιμόρφωση για την εκπαιδευτική αξιοποίηση ΤΠΕ
(Επιμόρφωση Β1 Επιπέδου)

Επιμορφωτικό υλικό 9ης συνεδρίας

Ειδικές εκπαιδευτικές εφαρμογές

Συστάδα Β1.1 Θεωρητικών Επιστημών και Καλ- Λιτεχνικών

Διεύθυνση
Επιμόρφωσης & Πιστοποίησης

Έκδοση 2η

Νοέμβριος 2017

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1	ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ	3
2	ΒΑΣΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΣΕΝΑΡΙΟ	3
2.1	Η «αναπλαισίωση» των ψηφιακών μέσων	3
2.2	Σώματα κειμένων	4
2.2.1	Σώματα κειμένων Νέας Ελληνικής Γλώσσας	5
2.2.2	Ξενόγλωσσα σώματα κειμένων	7
2.2.3	Διδακτική αξιοποίηση των Σωμάτων Κειμένων	7
2.3	Ηλεκτρονικά λεξικά	8
2.3.1	Μονόγλωσσα Λεξικά Νέας Ελληνικής Γλώσσας	8
2.3.2	Λεξικά άλλων περιόδων της ελληνικής γλώσσας	12
2.3.3	Δίγλωσσα – Πολύγλωσσα λεξικά	13
	Τα Λεξικά του ΙΕΛ	13
2.3.4	Μονόγλωσσα Ξενόγλωσσα λεξικά	16
2.3.5	Διδακτική αξιοποίηση των ηλεκτρονικών λεξικών	18
2.4	Περιβάλλοντα δημιουργίας εικόνων και πολυτροπικών κειμένων	19
2.4.1	Περιβάλλοντα ζωγραφικής και επεξεργασίας εικόνων	20
2.4.2	Δημιουργία Αφισών	21
2.4.3	Περιβάλλοντα δημιουργίας κινουμένων σχεδίων (animation)	22
2.4.4	Περιβάλλοντα δημιουργίας κόμικ	22
2.5	Ψηφιακές εφαρμογές για μουσική επεξεργασία	23
2.6	Άλλες ειδικές ψηφιακές εφαρμογές	23
3	ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	24
3.1	Ενδεικτική βιβλιογραφία	24

1 ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Σκοπός

Εξοικείωση με περιβάλλοντα ειδικότητας και παράλληλα κατανόηση του διδακτικού ιδεολογικού υπόβαθρου που υπάρχει σε διαφορετικές εκδοχές παιδαγωγικής αξιοποίησης των ψηφιακών μέσων.

Στόχοι

Οι επιμορφούμενοι αναμένεται:

- να εξοικειωθούν με ειδικές εκπαιδευτικές εφαρμογές που αφορούν την ειδικότητά τους (π.χ. λεξικά, σώματα κειμένων, περιβάλλοντα δημιουργίας εικόνων και πολυτροπικών κειμένων).
- να αντιληφθούν εκ νέου ότι υπάρχουν διαφορετικές εκδοχές διδακτικής αξιοποίησης κάθε ψηφιακού περιβάλλοντος.
- να αντιληφθούν ότι οι παραπάνω εκδοχές ενέχουν διαφορετικές λογικές οι οποίες έχουν ιδιαίτερη σημασία στην παιδαγωγική αξιοποίηση των ψηφιακών μέσων στη διδακτική πράξη.
- να εξοικειωθούν περαιτέρω με τον διδακτικό σχεδιασμό αξιοποιώντας ειδικές εκπαιδευτικές εφαρμογές.

2 ΒΑΣΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΣΕΝΑΡΙΟ

2.1 Η «αναπλαισίωση» των ψηφιακών μέσων

Έχει ήδη αναφερθεί σε προηγούμενες επιμορφωτικές ενότητες πως ένα ψηφιακό περιβάλλον δεν έχει εκ των προτέρων συγκεκριμένα μαθησιακά αποτελέσματα, αλλά αυτά εξαρτώνται από την ευρύτερη διδακτική ιδεολογία βάσει της οποίας θα γίνει η διδακτική αξιοποίηση του περιβάλλοντος. Να υπενθυμίσουμε πως ουσιαστικά υπάρχουν τρεις ιδεολογικές κατευθύνσεις, ανεξαρτήτως διδακτικού αντικειμένου:

1. Ψηφιακά μέσα ως παιδαγωγικά περιβάλλοντα και αξιοποίησή τους είτε σε παραδοσιακές είτε σε πιο καινοτόμες μορφές διδασκαλίας.
2. Ψηφιακά μέσα ως μέσα πρακτικής γραμματισμού και αξιοποίησή τους σε πιο καινοτόμες κατευθύνσεις.

3. Ψηφιακά μέσα ως μέσα που δεν είναι ουδέτερα και αξιοποίησή τους προς την κατεύθυνση του κριτικού και νέου γραμματισμού.

Ανεξάρτητα, λοιπόν, από την πρόθεση των δημιουργών οποιουδήποτε ψηφιακού περιβάλλοντος, είτε αυτό δημιουργήθηκε αποκλειστικά για εκπαιδευτικούς σκοπούς είτε όχι, έχει ενδιαφέρον το *πώς* το περιβάλλον αυτό *αναπλαισιώνεται* στη διδακτική διαδικασία. Με τον όρο *αναπλαισίωση* (recontextualization) του Bernstein (1996) αναφερόμαστε στη διάσταση της αποκόλλησης ενός υλικού από το φυσικό του συγκείμενο (context) και την ένταξή του στη διδασκαλία. Αυτό το νέο πλαίσιο, ο παιδαγωγικός λόγος κατά τον Bernstein (1996), δεν είναι μια απλή και ουδέτερη διαδικασία αλλά οδηγεί στην εγχάραξη κάποιας μορφής ή μορφών συνείδησης και συνεισφέρει, θα μπορούσαμε να πούμε, στη διαμόρφωση συγκεκριμένου τύπου παιδαγωγικών υποκειμενικότητων.

Αντιμετωπίζοντας από μία τέτοια άποψη τη διδασκαλία γίνεται φανερό πως ο τρόπος διδακτικής αξιοποίησης οποιουδήποτε ψηφιακού μέσου και οι λογικές που υπάρχουν σε κάθε διδακτική εκδοχή έχουν τεράστιο ρόλο στη διαμόρφωση των παιδαγωγικών αυτών υποκειμενικότητων. Παρότι, επομένως, τα ψηφιακά μέσα μπορούν να προσφέρουν δυνατότητες για εναλλακτικούς παιδαγωγικούς δρόμους σε σχέση με αυτούς που προδιαγράφονται στα σχολικά εγχειρίδια, οι εκδοχές της διδακτικής τους αξιοποίησης μπορεί να καταλήγουν τελικά σε διαφορετικά αποτελέσματα.

Στη συνέχεια θα παρουσιαστεί μια σειρά περιβαλλόντων, ως ειδικότερων εκπαιδευτικών εφαρμογών για τα θεωρητικά και καλλιτεχνικά αντικείμενα. Θα επιχειρηθεί σε κάθε περίπτωση να αναδειχθούν παραδείγματα διδακτικής αξιοποίησης προς διάφορες παιδαγωγικές - ιδεολογικές κατευθύνσεις.

2.2 Σώματα κειμένων

Ως *σώμα κειμένων* (corpus, πληθ. corpora) ορίζεται ένα αντιπροσωπευτικό σύνολο κειμένων (συχνά ψηφιοποιημένων από έντυπη μορφή), το οποίο χρησιμοποιείται ως δείγμα με αντικείμενο τη γλωσσολογική έρευνα και ανάλυση. Τα σώματα κειμένων είναι το αποτέλεσμα ειδικής ηλεκτρονικής επεξεργασίας με ειδικά προηγμένα λογισμικά, τα οποία δίνουν τη δυνατότητα στον χρήστη να αντλήσει φωνολογικές, γραμματικές, συντακτικές και υφολογικές πληροφορίες από το κείμενο, να κάνει παρατηρήσεις σχετικά με τη συχνότητα χρήσης ενός τύπου, το συμφραστικό περιβάλλον του, καθώς και πληροφορίες για την πρώτη εμφάνιση ή σημασία ενός τύπου και τις τυχόν αλλαγές του. Η έκταση ενός σώματος ποικίλλει ανάλογα με τις πηγές και τον σκοπό για τον οποίο έχει παραχθεί: υπάρχουν σώματα κειμένων που καλύπτουν ολόκληρες γραμματειακές περιόδους (όπως από την Αρχαία Ελληνική, Λατινική έως τη νεότερη ελληνική γραμματεία) και άλλα, πιο περιορισμένα, που επιχειρούν να αποδώσουν στοιχεία του προφορικού λόγου ή και κοινωνιολέκτους. Ειδικά σώματα

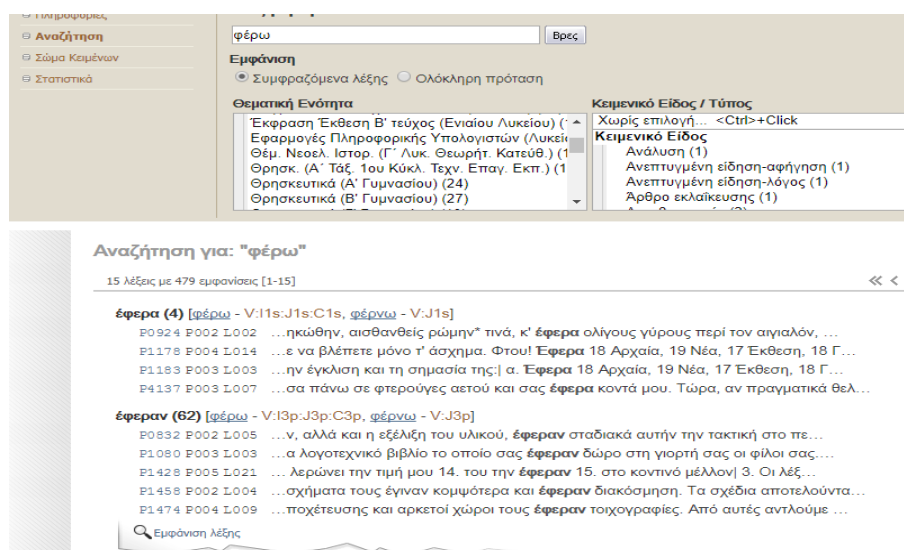
κειμένων αντλούν επιλεκτικά στοιχεία από έντυπο ή προφορικό λόγο, με σκοπό τη μελέτη ορισμένης γλωσσικής λειτουργίας. Τα σώματα κειμένων μπορούν να είναι μονόγλωσσα ή πολύγλωσσα, μπορεί να αφορούν συγκεκριμένη περίοδο της ιστορίας της γλώσσας και συχνά περιέχουν και πολλές άλλες πληροφορίες, χρήσιμες για την εκπόνηση γλωσσολογικών μελετών ή λεξικογραφικών έργων (Κόμης & Ντίνας, ΚΕΓ 2011).

2.2.1 Σώματα κειμένων Νέας Ελληνικής Γλώσσας

Σώμα Κειμένων του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας (ΚΕΓ)

Πρόκειται για τρία, ελεύθερα στην πρόσβαση, σώματα κειμένων με υλικό δημοσιογραφικού λόγου (εφημερίδες «Μακεδονία» και «Τα Νέα») και εκπαιδευτικού λόγου από τα σχολικά εγχειρίδια του Γυμνασίου και του Λυκείου (συνολικά 7.000.000 λεκτικοί τύποι). Το υλικό είναι ομαδοποιημένο με βάση το αντικείμενο του άρθρου (π.χ. Αθλητικά) και η αναζήτηση λημμάτων μπορεί να γίνει είτε στο ένα μόνο είτε παράλληλα και στα τρία σώματα κειμένων. Τα αποτελέσματα εμφανίζονται, ανάλογα με τις επιλογές του χρήστη, σε επίπεδο πρότασης, παραγράφου ή ολόκληρου του άρθρου στο οποίο εμφανίζεται η λέξη. Επιπλέον, είναι δυνατή η σύνθετη αναζήτηση, ανά σώμα, βάσει της θεματικής ενότητας / διδακτικού αντικειμένου ή του κειμενικού είδους.

Πρέπει να σημειωθεί ότι τα αποτελέσματα που εμφανίζονται δεν αφορούν μόνο τον τύπο που έχει εισαχθεί στην αναζήτηση αλλά όλο το κλιτικό παράδειγμα της λέξης αυτής. Στο παρακάτω στιγμιότυπο οθόνης εμφανίζονται τα αποτελέσματα αναζήτησης της λέξης «φέρω» και με αλφαβητική σειρά όλοι οι σχετικοί τύποι που συναντώνται στο σώμα κειμένων (π.χ. έφερα, έφεραν, έφερε κ.λπ.).

Εικόνα 1. Αποτελέσματα αναζήτησης στα Σώματα Κειμένων της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα

Τα σώματα κειμένων του ΚΕΓ έχουν σχεδιαστεί για παιδαγωγική αξιοποίηση, γι' αυτό και δόθηκε ιδιαίτερη βαρύτητα στην επικοινωνία του με λεξικά που επίσης βρίσκονται στην Πύλη για την Ελληνική γλώσσα (βλ. σχετικά παρακάτω), αλλά και στην προσεχτική κατάτμηση του υλικού σε κειμενικά είδη / κειμενικούς τύπους (Πολίτης 2007) που μπορούν να εξυπηρετήσουν τη διδασκαλία της γλώσσας (και όχι μόνο) στο σχολείο.

Σώμα ελληνικών κειμένων – Πανεπιστήμιο Αθηνών & Πανεπιστήμιο Κύπρου

Πρόκειται για Σώμα Κειμένων με μεγάλο αριθμό λημμάτων που προέρχεται από αποδελτίωση γραπτού και προφορικού λόγου από διάφορα κειμενικά είδη. Πλεονεκτήματά του αποτελούν η ύπαρξη διαλεκτικών τύπων από την κυπριακή διάλεκτο, η μεγάλη ποικιλία στα κειμενικά είδη που παρέχει, η ύπαρξη λημμάτων από τον προφορικό λόγο και η ελεύθερη πρόσβασή του (μετά από εγγραφή με τη χρήση email). Δίνονται ποικίλες επιλογές αναζήτησης όπως, για παράδειγμα, βάσει κειμενικού είδους ή γεωγραφικής ποικιλίας, ωστόσο τα αποτελέσματα αφορούν μόνο τη λέξη όπως τη δίνει ο χρήστης και όχι όλους τους λημματικούς της τύπους.

Εικονοπαίει τ'ώμέγα στο άλφα

Αποτελέσματα αναζήτησης

Επιλογές αναζήτησης

*Επιλέξτε μία ή περισσότερες από τις παρακάτω επιλογές για να περιορίσετε την αναζήτησή σας

Γεωγραφική ποικιλία:	Τρόπος:	Κειμενικό Υποείδος:
Κύπρος	Γραπτός λόγος	Ανθρωπιστικά
Ελλάδα	Προφορικός λόγος	Ελεύθερος Χρόνος
		Πολιτικές Επιστήμες
		Κοινωνικά-Οικονομικά-Πολιτικά
		Άλλο

Κειμενικό Είδος:	Μέσο:
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ	Άλλο
ΧΑΡΟΙ ΓΝΩΜΗΣ	Βιβλίο
ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΟΜΙΛΙΕΣ	Εφημερίδα
ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ	Ζωντανό
ΔΙΑΦΟΡΑ	Ηλεκτρονικό
ΕΙΔΗΣΕΙΣ	Περιοδικό
ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΑ	Ραδιόφωνο
ΙΔΙΩΤΙΚΑ	Τηλέφωνο
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ	Τηλεόραση

Αναζήτηση Κλείσιμο

Η αναζήτηση για τη λέξη 'φέρω' επέστρεψε 182 αποτελέσματα

Ταξινόμηση: Τρόπος Είδος Κειμενικό Υποείδος Χρονολογία

Περικείμενο

1 εν ήμουν μόνη, πέτα ψυχή μου χιόνι. Χαρά να **φέρω** θέλησα και χώρισα και έσμιξα κι αν πάλι θ

Εικόνα 2. Αναζήτηση στο ΣΕΚ

Εθνικός Θησαυρός Ελληνικής Γλώσσας – Ινστιτούτο Επεξεργασίας Λόγου

Αποτελεί το μεγαλύτερο σε όγκο σώμα κειμένων για την ελληνική γλώσσα (περισσότερες από 47.000.000 λέξεις) και διαθέτει τη μεγαλύτερη αντιπροσωπευτικότητα σε κείμενα. Ο χρήστης έχει τη δυνατότητα να αναζητήσει λήμματα χρησιμοποιώντας από ένα μέχρι τρία κριτήρια (λέξη, λήμμα ή γραμματικός προσδιορισμός) και να καθορίσει το υποσύνολο κειμένων στο οποίο θα περιοριστεί η αναζήτηση. Τα αποτελέσματα αφορούν μόνο τη λέξη όπως τη δίνει ο χρήστης και όχι όλους τους λημματι-

κούς της τύπους. Επιπλέον, η δωρεάν πρόσβαση στους απλούς επισκέπτες είναι περιορισμένη.

Διαχρονικό σώμα ελληνικών κειμένων του 20ου αιώνα - ΕΚΠΑ

Σε αυτό το Σώμα Κειμένων περιλαμβάνονται δεδομένα από τις εννέα πρώτες δεκαετίες του εικοστού αιώνα (1900-1989). Τα αποτελέσματα της αναζήτησης μπορούν να ταξινομηθούν σύμφωνα με την προηγούμενη ή επόμενη λέξη, το κειμενικό είδος και τη χρονολογία του κειμένου. Επιπλέον, εμφανίζονται στατιστικά στοιχεία που αφορούν τη συχνότητα εμφάνισης της λέξης ανά δεκαετία. Τα αποτελέσματα αφορούν μόνο τη λέξη όπως τη δίνει ο χρήστης και όχι όλους τους λημματικούς της τύπους, ενώ στην αναζήτηση δεν παίζει ρόλο η τοποθέτηση των τονικών σημείων.

Corpus Προφορικού λόγου – Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών

Στο Σώμα Κειμένων Προφορικού λόγου το υλικό προέρχεται από φυσικές περιστάσεις επικοινωνίας, με διαφορετικό βαθμό θεσμικότητας και διαφορετικά είδη λόγου. Στην ιστοσελίδα είναι διαθέσιμο μόνο τμήμα του Corpus και συγκεκριμένα 40 καθημερινές συνομιλίες, 140 τηλεφωνικές συνδιαλέξεις και 8 τηλεοπτικές συνεντεύξεις. Καθώς το υλικό αποτελείται από απομαγνητοφωνημένα κείμενα προφορικού λόγου, τα κείμενα αυτά δεν αποδίδονται με τη συνήθη ορθογραφική αναπαράσταση αλλά με ένα πλήθος συμβόλων που αποδίδουν τα χαρακτηριστικά του λόγου (π.χ. παύσεις, επικαλύψεις κ.ά.). Η πρόσβαση είναι εφικτή μετά από δωρεάν εγγραφή του χρήστη.

2.2.2 Ξενόγλωσσα σώματα κειμένων

Σώματα κειμένων μπορούν να εντοπιστούν στο διαδίκτυο και για ποικίλες άλλες γλώσσες. Παρακάτω δίνεται μια ενδεικτική λίστα με σώματα κειμένων για τις γλώσσες που διδάσκονται στο σχολείο:

Αγγλικά

- [Corpus of Contemporary American English](#)
- [British National Corpus](#)

Γαλλικά

- [Traitement de Corpus Oraux en Français](#)
- [Concordancier-corpus français](#)

Γερμανικά

- [Konkordanzer – Corpus Deutsch](#)
- [Clarín – D](#)

2.2.3 Διδακτική αξιοποίηση των Σωμάτων Κειμένων

Τα σώματα κειμένων προσφέρουν δυνατότητες αξιοποίησης προς ποικίλες κατευθύνσεις. Σε μια πρώτη εκδοχή, δηλαδή την αξιοποίηση ως ένα παιδαγωγικό μέσο στα πλαίσια περισσότερο παραδοσιακών διδακτικών προσεγγίσεων, ο εκπαιδευτικός μπορεί να αξιοποιεί τα περιβάλλοντα αυτά ώστε να αντλήσει αυθεντικό υλικό, με στόχο να αναδείξει οποιοδήποτε γλωσσικό φαινόμενο. Για παράδειγμα, μπορεί να προβάλει τα αποτελέσματα από τα σώματα κειμένων, όταν υπάρχει κάποια άγνωστη λέξη, ώστε να εντοπίζονται πολλαπλά πραγματικά παραδείγματα χρήσης της λέξης αυτής και, τελικά, η ανάδειξη της σημασίας της λέξης να γίνεται μέσα από τα παραδείγματα. Σε μια άλλη εκδοχή, πάλι ως παιδαγωγικό μέσο αλλά προς την κατεύθυνση περισσότερο καινοτόμων διδακτικών πρακτικών, ο εκπαιδευτικός μπορεί να σχεδιάσει μια ανακαλυπτική δραστηριότητα σχετική με την ανάδειξη των διαφορετικών κλιτικών τύπων μιας λέξης: οι μαθητές αναζητούν μια λέξη (π.χ. άγω), καλούνται να συλλέξουν τα γλωσσικά τους δεδομένα και να συντάξουν το κλιτικό παράδειγμα και τις εξαιρέσεις του με βάση όσα θα βρουν στο σώμα κειμένων (εξαγωγή του κανόνα και όχι απομνημόνευση). Τέλος, προς μια άλλη εκδοχή και μια περισσότερο κριτική κατεύθυνση, θα μπορούσαν να αναζητήσουν το ίδιο λήμμα και σε άλλα σώματα κειμένων ή ακόμη και στο Google, ώστε να δουν αν συναντώνται και άλλοι κλιτικοί τύποι ή ακόμη και ιδιωτισμοί, σε σύνδεση πάντα με το είδος κειμένου και την περίσταση που συναντάται η λέξη αυτή.

2.3 Ηλεκτρονικά Λεξικά

Τα *ηλεκτρονικά λεξικά* (online dictionary) ως ψηφιακά περιβάλλοντα (μονόγλωσσα, δίγλωσσα, αντίστροφα, θεματικά κ.λπ.) δίνουν όλες τις πληροφορίες που δίνει και ένα έντυπο λεξικό, αλλά σε πιο σύντομο χρόνο και με πιο λειτουργικό τρόπο, δεδομένου ότι διαθέτουν εσωτερική μηχανή αναζήτησης της πληροφορίας και επιτρέπουν την αναζήτηση με λέξεις-κλειδιά. Έχουν τη δυνατότητα αποθήκευσης πάρα πολύ μεγάλου αριθμού λημμάτων και πάρα πολλών ερμηνευμάτων και παραδειγμάτων.

Στο ελληνικό κοινό διατίθεται σήμερα ένα μεγάλο εύρος γενικών ή ειδικών λεξικών, που είτε αποτελούν ηλεκτρονική μεταφορά κάποιου έντυπου λεξικού σε μορφή βάσης δεδομένων είτε έχουν δημιουργηθεί εξ αρχής σε ηλεκτρονική μορφή. Στη συνέχεια δίνεται μια σειρά από ενδεικτικά διαδικτυακά λεξικά για την ελληνική γλώσσα (αρχαία, μεσαιωνική, νέα), ορισμένα πολύγλωσσα λεξικά καθώς και λεξικά για τις ξένες γλώσσες που διδάσκονται στο σχολείο.

2.3.1 Μονόγλωσσα Λεξικά Νέας Ελληνικής Γλώσσας

[Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής](#) - Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας

Πρόκειται για μεταφορά του αντίστοιχου έντυπου λεξικού του Μ. Τριανταφυλλίδη, αλλά με τις νέες δυνατότητες που προσφέρει το ηλεκτρονικό περιβάλλον. Συγκεκρι-

μένα, εκτός από την εύκολη αναζήτηση των λημμάτων, ο χρήστης μπορεί να χρησιμοποιήσει το «καλάθι», ώστε να συλλέξει τα λήμματα που τον ενδιαφέρουν. Χρησιμοποιώντας το σύμβολο *, μπορεί να πραγματοποιηθεί αναζήτηση με βάση την αρχή (π.χ. τηλε*) ή το τέλος (π.χ. *ικός) των λέξεων.

Επιπλέον, μπορεί να πραγματοποιηθεί «αποστολή στα σώματα», ώστε να εμφανιστούν παραδείγματα χρήσης του λήμματος στα σώματα κειμένων του ΚΕΓ. Ιδιαίτερα χρήσιμη είναι η «Σύνθετη αναζήτηση» με βάση ποικίλες παραμέτρους όπως ο τύπος λήμματος, το κλιτικό παράδειγμα, η ετυμολογία, το πεδίο χρήσης κ.ά. Για παράδειγμα, στο παρακάτω στιγμιότυπο οθόνης (Εικόνα 3) φαίνεται η αναζήτηση ρημάτων, τα οποία έχουν αγγλική ετυμολογία και εμπίπτουν στο σημασιολογικό πεδίο της Πληροφορικής.

Εικόνα 3 Σύνθετη αναζήτηση

Λεξικό της Νεοελληνικής Γλώσσας Α' - Γ' Δημοτικού και Δ' -ΣΤ' Δημοτικού και Μορφολεξικό

Τα δύο πρώτα αποτελούν μεταφορά των σχολικών λεξικών του Δημοτικού σε ψηφιακή μορφή, με την ιδιαιτερότητα ότι διευκολύνεται η αναζήτηση των λημμάτων, ενώ υπάρχει και η δυνατότητα «προσθήκης στο καλάθι», όπως και στο ΛΚΝ, αλλά και σύνθετης αναζήτησης με επιλογές όπως συνώνυμα, σύνθετα, οικογένειες λέξεων κ.ά. Το Μορφολεξικό αποτελεί μια νέα εφαρμογή, στην οποία μπορεί να πραγματοποιηθεί αναζήτηση αποκλειστικά των μορφημάτων της νέας ελληνικής. Τα περιβάλλοντα αυτά βρίσκονται στις Ψηφίδες για την Ελληνική Γλώσσα του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας.

Αντίστροφο Λεξικό της Νέας Ελληνικής από την Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα

Πρόκειται για το μοναδικό λεξικό της κατηγορίας του, στο οποίο η αναζήτηση γίνεται με βάση την κατάληξη των λέξεων και όχι το αρχικό τους γράμμα. Αποτελεί μεταφορά του αντίστοιχου έντυπου λεξικού της Α. Αναστασιάδη - Συμεωνίδη αλλά με τις αυξημένες δυνατότητες που προσφέρει το ηλεκτρονικό περιβάλλον, όπως η γρήγορη αναζήτηση αλλά και η αποστολή στα σώματα κειμένων του ΚΕΓ.

Αντίστροφο Λεξικό (Αναστασιάδη-Συμεωνίδη)

Πληροφορίες
Αναζήτηση
 Αποστολή στα Σώματα

Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ Ν Ξ Ο Π Ρ Σ Τ Υ Φ Χ Ψ Ω

%εύς

Επιλογές αναζήτησης

☐ Ο τονισμός είναι σημαντικός

Αναζήτηση για: %εύς

36 εγγραφές [1 - 10]

αεπδεύς, Ο:αε
 ερωπδεύς, Ο:αε
 αρσακιδεύς, Ο:αε
 χαλκεύς, Ο:αε
 εισαγγελεύς, Ο:αε,θε
 αντεισαγγελεύς, Ο:αε
 βασιλεύς, Ο:αε
 ανηρβασιλεύς, Ο:αε
 εθνοβασιλεύς, Ο:αε*
 εντολεύς, Ο:αε,θε

Εικόνα 4. Αποτελέσματα αναζήτησης στο Αντίστροφο Λεξικό

Λεξικό της Λαϊκής και της Περιθωριακής μας γλώσσας – Γιώργος Κάτος (Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας)

Πρόκειται για ένα λεξικό που αναρτήθηκε μόλις πρόσφατα στην ηλεκτρονική του μορφή. Τα λήμματα αφορούν αποκλειστικά τη «λαϊκή» γλώσσα, ή αλλιώς, την αργκό. Όπως αναφέρεται στην περιγραφή «τη γλώσσα της λαϊκής - της αργκό - των μηχανόβιων - των ναρκωτικών - της φυλακής - του χαρτοπαιγνίου - του ποδοσφαίρου - του αθλητισμού - του στρατού - των ναυτικών - του καφεενείου - των εργατών - των νηπίων - των εφημερίδων - της τηλεόρασης - της νεοαργκό που αποτελεί τη γλώσσα της νεολαίας και ιδίως, λέξεις και φράσεις της καθημερινής μας ζωής». Μεγάλο μέρος των λημμάτων καταλαμβάνουν οι φράσεις και η ερμηνεία τους.

Slang.gr

Η ιστοσελίδα αυτή αποτελεί ένα λεξικό, το οποίο έχει δημιουργηθεί από απλούς χρήστες του διαδικτύου, χωρίς να απαιτούνται από αυτούς λεξικογραφικές γνώσεις. Αποτυπώνει την ομιλούμενη γλώσσα, κυρίως σε σχέση με τις «λαϊκές» της σημασίες, όπως άλλωστε φαίνεται και από το όνομα της σελίδας. Εκτός από τον ανοιχτό του χαρακτήρα, καθώς εμπλουτίζεται συνεχώς από τους χρήστες, ιδιαιτερότητα του λεξικού είναι η ύπαρξη πολλών παραδειγμάτων χρήσης των λέξεων, πολυμεσικό υλικό (π.χ. βίντεο) αλλά και η δυνατότητα σχολιασμού και συζήτησης κάτω από τα λήμματα. Κάθε λήμμα συνοδεύεται από μια ετικέτα, η οποία μπορεί να αφορά στοιχεία γραμματικής (π.χ. σχήμα λόγου), φόρτιση (π.χ. ρατσιστικό, μειωτικό κ.ά.) ή ξένη επιρροή). Η αναζήτηση μπορεί να γίνει στα λήμματα, μέσα στους ορισμούς, στις ετικέτες, ακόμα και στα σχόλια των λημμάτων.

Βικιλεξικό

Το Βικιλεξικό αποτελεί μια ιδιαίτερη κατηγορία λεξικού, καθώς ανήκει στα περιβάλλοντα Wiki. Όπως και η Βικιπαίδεια (βλ. συνεδρία 8), έτσι και το Βικιλεξικό έχει δημιουργηθεί από τους χρήστες του, και είναι συνεχώς ανοιχτό σε αλλαγές και προσθήκες. Προσφέρει ποικίλες πληροφορίες, πέραν της ερμηνείας, όπως είναι η κλίση, η ετυμολογία, συνώνυμες λέξεις, σύνδεση με λέξεις από την ίδια οικογένεια. Λήμματα εμφανίζονται και για αρχαιοελληνικές λέξεις, όπως στο παράδειγμα της παρακάτω εικόνας (Εικόνα 5).

Αρχαία ελληνικά (gre) [επεξεργασία]

Ετυμολογία [επεξεργασία]

ἄγω < ινδοευρωπαϊκή (ρίζα) *h₂eg- (ἄγω). Συγγενές με τα (σανσκριτικά) अजति (ājati, οδηγώ), (παλαιοαρμενικά) անել (aseti, μεταφέρω), (λατινικά) ago, (αρχαία σκανδιναβικά) aka (οδηγώ)

Ρήμα [επεξεργασία]

ἄγω, μέσο-παθητικό ἄγομαι

1. οδηγώ
2. προχωρώ
3. απάγω, αιχμαλωτίζω
4. μεταφέρω κάτι
5. προκαλώ
6. ανατρέφω
7. διατηρώ
8. ζυγίζω, έχω ένα συγκεκριμένο βάρος

Εκφράσεις [επεξεργασία]

- **ἄγω εἰς δίκην**: κατηγορώ κάποιον και τον πάω σε δίκη
- **ἄγω ἐορτήν**: γιορτάζω μια γιορτή
- **ἄγω καί φέρω**: λεηλατώ ολοκληρωτικά μια περιοχή, παίρνω λάφυρα και αιχμαλώτους

Αρχικοί χρόνοι	Ενεργητική φωνή	Μέση-Παθητική φωνή
Ενεστώτας	ἄγω	ἄγομαι
Παρατατικός	ἄγον	ἡγόμην
Μέλλοντας	ἄξω	ἄξομαι & ἀχθήσομαι
Αόριστος	ἤξα, ἤγαγον	ἤξάμην & ἤχθην
Παρακείμενος	ἤχα, ἀγήσχα	ἤγμαι
Υπερσυντέλικος	ἤχριν, ἀγήόχριν	ἤγμην
Συντελεσμένος Μέλλοντας		

Εικόνα 5. Αναζήτηση αρχαιοελληνικών λέξεων στο Βικιλεξικό

2.3.2 Λεξικά άλλων περιόδων της ελληνικής γλώσσας

Λεξικό της αρχαίας ελληνικής γλώσσας των Liddell & Scott - Ψηφίδες

Πρόκειται για ψηφιακή έκδοση του «Ενδιάμεσου Λεξικού της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας (An intermediate Greek-English Lexicon, 1889) των H.G. Liddell & R. Scott, όπως κυκλοφόρησε εκσυγχρονισμένο σε νεοελληνική μετάφραση το 2007 με τον τίτλο «Επιτομή του Μεγάλου Λεξικού της Ελληνικής Γλώσσας». Επιτρέπει τη γρήγορη αναζήτηση με εύκολο τρόπο, χωρίς να είναι απαραίτητη η χρήση των τονικών σημείων, ενώ στο λήμμα γίνεται αναφορά και σε έργα μέσα στο οποία εμφανίζεται ο τύπος.

The Online Liddell-Scott-Jones Greek-English Lexicon

Πρόκειται για την αυθεντική έκδοση του λεξικού των Liddell & Scott, με τις ερμηνείες να δίνονται στην αγγλική γλώσσα. Ιδιαιτερότητα αυτής της έκδοσης είναι η σύνδεση με σώματα κειμένων της αρχαίας ελληνικής γραμματείας (Thesaurus Linguae Graecae) και η δυνατότητα εμφάνισης του λήμματος μέσα στο κειμενικό του πλαίσιο (βλ. εικόνα 6).

ENTRIES 422–424 of 119556 Show Abbrev

ἀγγειο-λογέω, *take up a vein and operate upon it*, c. acc., interp. in [Sor.1.85](#), cf. [Paul.Aeg.6.5](#):—hence Subst. ἀγγειο-λογία, ἡ, Antyll. or Heliod. ap. [Orib.45.18.32](#), [Aet.7.95](#).

ἀγγεῖον, Ion. ἀγγ-ήιον, τό, vessel for holding liquid or dry substances (τοῦτο . . . ζηροῖς καὶ ὕδροις . . . ἐργασθέν, ἀγγεῖον δὲ δὴ μὲν κλήσει προσφθεγγόμεθα [Pl.Plt.287e](#)); of metal, ἀργύρεα ἄ, silver jars or vases for water, [Hdt.1.188](#); ἀργυρὰ καὶ γαλκὰ ἄ, [Plu.2.695b](#); ἐν ἄ, γαλκῷ mortar, [Thphr.Lap.60](#); ξύλινα ἄ, tubs, [Hdt.4.2](#); vessels for holding money, in a treasury, [Id.2.121.β'](#); for masons' use, [Th.4.4](#); δοσράκινα ἄ, [Hp.Mul.2.193](#), [LXX.La.4.2](#); pails or buckets used by firemen, [Plu.Rom.9.7](#); [Ki.9.7](#); [HERODOTUS, Historiae. {0016.001}](#) [close](#) [\(5\)](#) [Pl.Crit.111a](#).

2. τῆρας λάβωσι δατέινους αὐλοῖσι προσμερεσάτους, τοῦτους ἐσθόντες ἐς τὸν θηλάκην ἵπκων τὰ ἄρθρα φυσῶσι τοῖσι στόμασι, ἄλλοι δὲ ὕλων φυσόντων ἀμέλγουνσι· φασὶ δὲ τοῦδε εἴνεκα τοῦτο ποιεῖν· τὰς φιλέας πηπλάσθαι συσσομένας τῆς ἵππου καὶ τὸ οὐθὼρ κατεῖσθαι. Ἐπεὶ δὲ ἀμέλγουνσι τὸ γάλα, ἐσθόντες ἐς ξύλινα ἀγγεῖα κοῦλα καὶ περιστήσαντες κατὰ τὰ ἀγγεῖα τοὺς τυφλοὺς δονέουσι τὸ γάλα, καὶ τὸ μὲν αὐτοῦ ἐπιστάμενον ἀπαρύσαντες (10) ἡγόνται εἶναι τιμώτερον, τὸ δ' ὑπαστάμενον ἡσόν τοῦ ἑτέρου. Τοῦτον μὲν εἴνεκα πάντα τὸν ἄν λᾶβωσι οἱ Σκύθαι ἐκτυφλοῦσι· οὐ γὰρ ἀρόται εἰς ἄλλα νομάδες.

II. of the breast, I. [H4521^b6](#), [P4680^b33](#); of the veins, [Id.H4511^b17](#), al.; the lungs, [Id.G4787^b3](#); the female [HP1.11.1](#):—later, the body itself, [M.Ant.3.3](#), cf. [Secund. Sent.7](#).

ἀγγειοτομία, ἡ, section of a vein, [Paul.Aeg.6.31](#). p. 7

Εικόνα 6 Αποτελέσματα αναζήτησης στο Liddell-Scott

Επιτομή του Λεξικού του Ε. Κριαρά - ΚΕΓ

Πρόκειται για ψηφιακή έκδοση του «Λεξικού της Μεσαιωνικής Ελληνικής Δημώδους Γραμματείας» με λήμματα που καλύπτουν την περίοδο 1100-1669. Η Επιτομή καλύπτει τους τόμους Α' – ΙΔ' ως και το λήμμα «παραθήκη», καθώς αυτό ήταν και το τελευταίο λήμμα που δημοσιεύτηκε από τον Ε. Κριαρά. Δίνεται η δυνατότητα για σύνθετη αναζήτηση με κριτήρια όπως ο τύπος λήμματος ή η ετυμολογία του ενώ η αναζήτηση μπορεί να επεκταθεί και στα Σώματα Κειμένων της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα (βλ. παραπάνω)

2.3.3 Δίγλωσσα – Πολύγλωσσα λεξικά

Τα Λεξικά του ΙΕΛ

Πρόκειται για πέντε λεξικά, με τα λήμματα στην ελληνική και τα ερμηνεύματα στην ελληνική και σε πέντε διαφορετικές γλώσσες: ελληνο-αγγλικό, ελληνο-αραβικό, ελληνο-γερμανικό, ελληνο-ρωσικό, ελληνο-τουρκικό. Σε κάθε γλώσσα υπάρχουν έως και τέσσερις μεταφράσεις για κάθε λήμμα της ελληνικής γλώσσας. Εκτός από τις μεταφράσεις, δίνονται παραδείγματα χρήσης, συνώνυμα και αντώνυμα καθώς και άλλες λέξεις που σχετίζονται με το λήμμα. Αρκετά από τα λήμματα συνοδεύονται από εικόνες για την ευκολότερη κατανόησή τους.

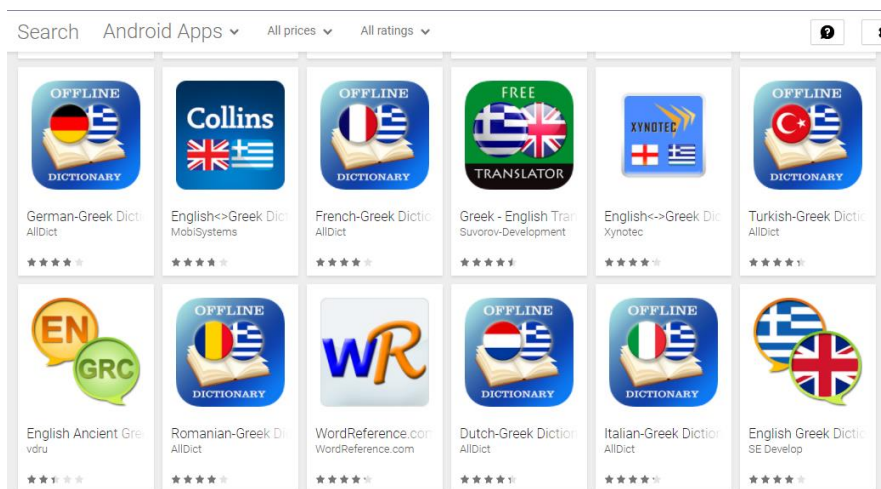
Πολυλεξικό

Πρόκειται για ένα εργαλείο που ενσωματώνει πέντε διαφορετικά λεξικά, για πέντε γλώσσες: Αλβανικά, Αραβικά, Γεωργιανά, Ουρντού-Παντζαμπί και Ρώσικα. Περιλαμβάνει την αναζήτηση λέξεων με αντίστροφη μετάφραση, φωνητική απόδοση και γραμματική διασύνδεση. Το εργαλείο αυτό απευθύνεται σε σπουδαστές των ελληνικών ως δεύτερη / ξένη γλώσσα και γι' αυτόν τον λόγο δεν περιέχει μόνο λεξικό αλλά

και άλλου είδους υλικό, όπως πίνακες γραμματικής, διαλόγους βασισμένους σε καθημερινές καταστάσεις με κινούμενες εικονογραφήσεις και ασκήσεις.

Εφαρμογές λεξικών σε φορητές συσκευές

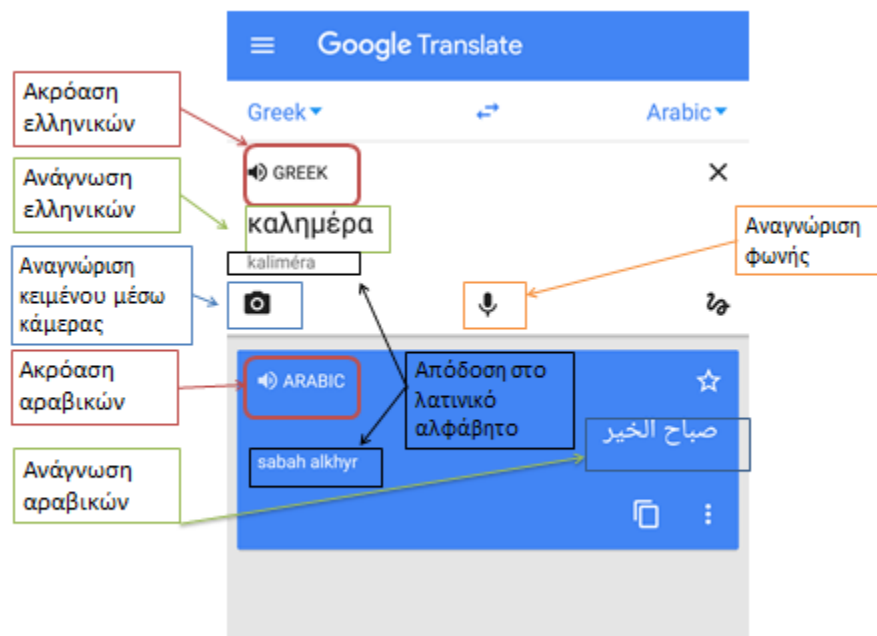
Με μια απλή αναζήτηση στα διαδικτυακά καταστήματα που βρίσκονται σε φορητές συσκευές (tablet και smartphone) μπορεί κανείς να εντοπίσει πλήθος δωρεάν εφαρμογών με δίγλωσσα λεξικά, για έναν μεγάλο συνδυασμό γλωσσών. Στο παρακάτω στιγμιότυπο οθόνης (Εικόνα 7) εμφανίζονται μερικές μόνο από τις διαθέσιμες εφαρμογές σε περιβάλλον Android (στο Play Store), για συνδυασμούς γλωσσών όπως ελληνικά-αγγλικά, ελληνικά-γαλλικά, ελληνικά-τουρκικά, ελληνικά-ιταλικά, ελληνικά-ρουμανικά, και άλλα.

Εικόνα 7 Αναζήτηση δίγλωσσων λεξικών στο Play Store της Google

Google Translate

Η υπηρεσία Google Translate αποτελεί ένα ιδιαίτερα διαδεδομένο πολύγλωσσο λεξικό, για έναν μεγάλο συνδυασμό γλωσσών, το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί και ως «ηλεκτρονικός μεταφραστής» είτε σε επίπεδο λέξης είτε ακόμα και σε επίπεδο κειμένου. Το εργαλείο παραθέτει πραγματικά παραδείγματα χρήσης μιας λέξης καθώς επίσης υπάρχει και η δυνατότητα αποτύπωσης των κειμένων σε φωνητικό αλφάβητο ή ακόμα και ακρόαση των κειμένων μέσω της τεχνολογίας μηχανικής ανάγνωσης. Η εισαγωγή των κειμένων μπορεί να γίνει με συμβατικό τρόπο, μέσω της γραφής τους, αλλά είναι εφικτή και η αναγνώριση προφορικού λόγου καθώς και η αναγνώριση κειμένων μέσω κάμερας (βλ. εικόνα 9). Διατίθεται και ως εφαρμογή σε φορητές συσκευές, χωρίς να απαιτείται η χρήση του διαδικτύου, εφόσον έχει γίνει μεταφόρτωση του σχετικού «γλωσσικού πακέτου».

Εικόνα 8 Περιβάλλον της εφαρμογής Google Translate

Παρότι αυτό το εργαλείο μπορεί να αποδειχθεί ιδιαίτερα χρήσιμο σε πολλές περιπτώσεις (π.χ. διδασκαλία ξένων γλωσσών, ύπαρξη διγλωσσών μαθητών στην τάξη), θα πρέπει να χρησιμοποιείται με προσοχή καθώς η αυτόματη μετάφραση δεν είναι πάντα αξιόπιστη, ειδικά όταν πρόκειται για μετάφραση σε **υπερπροτασιακό επίπεδο**. Οι γραμματικές και συντακτικές ιδιαιτερότητες της ελληνικής γλώσσας πολλές φορές οδηγούν σε μεταφράσεις οι οποίες δεν βγάζουν συντακτικό νόημα, ενώ πρόβλημα υπάρχει όταν πρόκειται για ιδιωματισμούς ή πολύσημες λέξεις και φράσεις, κάτι που το περιβάλλον δεν μπορεί να αναγνωρίσει. Από την άλλη, η αξιοπιστία των μεταφράσεων αυξάνεται σταδιακά, καθώς εμπλουτίζεται η βάση των γλωσσικών δεδομένων που έχει η εφαρμογή, ενώ και οι ίδιοι οι χρήστες μπορούν να συμμετάσχουν στην [κοινότητα του Google Translate](#), ώστε να βοηθήσουν στη διόρθωση λανθασμένων μεταφράσεων ή να γράψουν νέες μεταφράσεις.

Θα μπορούσε μια διδασκαλία να εστιάσει ακριβώς στις ιδιαιτερότητες της αυτόματης μετάφρασης, τοποθετώντας, για παράδειγμα, ένα ελληνικό κείμενο και παρατηρώντας την αγγλική (ή όποια άλλη) μετάφραση ή και αντιστρόφως. Οι μαθητές θα μπορούσαν να εστιάσουν στα είδη των λαθών που κάνει η αυτόματη μετάφραση (π.χ. λανθασμένη επιλογή ερμηνείας, συντακτικά και γραμματικά λάθη κ.λπ.) και να προσπαθήσουν να αιτιολογήσουν τα λάθη αυτά (π.χ. δυσκολία επιλογής της σωστής ερμηνείας, όταν δεν λαμβάνεται υπόψη το περιεχόμενο, γραμματικές και συντακτικές ιδιαιτερότητες της γλώσσας – στόχου κ.λπ.). Οι μαθητές θα μπορούσαν επιπλέον να εμπλακούν στην κοινότητα του Google Translate και με τη βοήθεια των εκπαιδευτικών ξένων γλωσσών να βοηθήσουν στον εμπλουτισμό της εφαρμογής αυτής.

Το Google Translate μπορεί να αξιοποιηθεί και βοηθητικά σε πρακτικές αναζήτησης πληροφοριών από το διαδίκτυο, όταν οι πληροφορίες είναι γραμμένες σε γλώσσες που δεν γνωρίζει ο μαθητής. Αν κάποιος μαθητής δε γνωρίζει σε επαρκές επίπεδο τη γλώσσα, το Google Translate μπορεί να βοηθήσει στην κατανόηση του κειμένου (ή μεμονωμένων λέξεων) και στην επαρκή άντληση πληροφοριών. Μια διδασκαλία θα μπορούσε να εστιάσει στην ανάπτυξη δεξιοτήτων αξιοποίησης του μεταφραστή σε συνδυασμό με τις στρατηγικές αναζήτησης πληροφοριών από το διαδίκτυο. Για παράδειγμα, οι μαθητές θα μπορούσαν να καθοδηγηθούν στη χρήση του μεταφραστή, ακολουθώντας συγκεκριμένα βήματα:

- α) Τοποθετούν το κείμενο που τους ενδιαφέρει στον μεταφραστή σταδιακά, σε σύντομα αποσπάσματα (ανά φράση ή πρόταση ή μεμονωμένες λέξεις, εφόσον γνωρίζουν τη γλώσσα).
- β) Διαβάζουν την αυτόματη μετάφραση, ώστε να κρίνουν εκ πρώτης όψεως αν οι πληροφορίες που δίνονται στο κείμενο είναι χρήσιμες.
- γ) Σε πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένων επεξεργάζονται τα αποτελέσματα της μετάφρασης, χρησιμοποιώντας και άλλα διαδικτυακά ή έντυπα λεξικά, ώστε να δημιουργήσουν ένα πλήρες και συντακτικά ορθό κείμενο.

Με αυτόν τον τρόπο έρχονται σε επαφή με ένα νέο είδος γραμματισμού που αφορά και έναν νέο τρόπο άντλησης πληροφοριών από ξενόγλωσσες πηγές, μια δυνατότητα που θα ήταν ανέφικτη χωρίς την ύπαρξη των συγκεκριμένων εργαλείων.

2.3.4 Μονόγλωσσα Ξενόγλωσσα Λεξικά

Με μια απλή αναζήτηση στο διαδίκτυο μπορεί κανείς να εντοπίσει ποικίλα μονόγλωσσα λεξικά για τις ξένες γλώσσες που διδάσκονται στο σχολείο. Στη συνέχεια θα δοθεί μια ενδεικτική λίστα από ορισμένα λεξικά, τα οποία προέρχονται είτε από κάποιον επίσημο φορέα είτε από εμπορικές ιστοσελίδες είτε από σελίδες τύπου Wiki, όπως το Wiktionary.

Wiktionary

Παραπάνω (2.3.2) έγινε αναφορά στο Βικιλεξικό, ως μια περίπτωση μονόγλωσσου λεξικού για τα ελληνικά. Αντίστοιχα, στο ίδιο περιβάλλον, έχουν δημιουργηθεί λεξικά για έναν μεγάλο αριθμό γλωσσών, το μέγεθος των οποίων εξαρτάται από το μέγεθος της κοινότητας και των ενεργών χρηστών που ασχολούνται με τον εμπλουτισμό της γλώσσας αυτής. Ενδεικτικά, στο παρακάτω στιγμιότυπο οθόνης, εμφανίζονται [τα στατιστικά στοιχεία](#) από τις πέντε γλώσσες που έχουν τον μεγαλύτερο αριθμό λημμάτων (στοιχεία από 10/11/2017). Βλέπουμε πως η αγγλική γλώσσα έχει τον μεγαλύτερο αριθμό, με εκατομμύρια χρήστες, ενώ δεύτερη σε μέγεθος είναι μια «μικρότε-

ρη» γλώσσα, η Malagasy που ομιλείται στη Μαδαγασκάρη, αλλά με έναν αρκετά μικρό αριθμό ενεργών χρηστών.

Nº	Language	Language (local)	Wiki	Good	Total	Edits	Admins	Users	Active Users	Files	Updated
1	English	English	en	5392156	5943802	52886234	104	3342034	1475	31	2017-11-10 02:00:16
2	Malagasy	Malagasy	mg	4010072	4070238	26114600	1	5991	12	3	2017-11-10 02:04:32
3	French	Français	fr	3188585	3456059	24339457	32	210451	444	2	2017-11-10 02:00:46
4	Serbo-Croatian	Srpskohrvatski / Српскохрватски	sh	911545	916350	1468934	5	3303	1	3	2017-11-10 02:08:33
5	Russian	Русский	ru	865512	1286965	9450325	12	185846	196	302	2017-11-10 02:00:03

Εικόνα 9 Μεγέθη διαφορετικών Wiktionary

Παρακάτω δίνονται τα Wiktionary για τις ξένες γλώσσες που διδάσκονται στο σχολείο:

- [Wiktionary για τα Αγγλικά](#)
- [Wiktionnaire για τα Γαλλικά](#)
- [Wiktionary για τα Γερμανικά](#)

Λεξικά αγγλικής γλώσσας

- [Cambridge Dictionary](#)
- [English Oxford Living Dictionaries](#)
- [Oxford English Dictionary](#)
- [Collins English Dictionary](#)
- [MacMillan Dictionary](#)
- [Dictionary.com](#)

Λεξικά γαλλικής γλώσσας

- [Dictionnaires des Français Larousse](#)
- [Le-Dictionnaire](#)
- [Dictionnaire Français Définition](#)

Λεξικά γερμανικής γλώσσας

- [Das Wortauskunftssystem zur deutschen Sprache in Geschichte und Gegenwart.](#)
- [Openthesaurus](#)
- [Wörterbuch für Redensarten](#)

2.3.5 Διδακτική αξιοποίηση των ηλεκτρονικών λεξικών

Από την παραπάνω παρουσίαση ορισμένων ενδεικτικών λεξικών αλλά και από μια σύντομη περιήγηση στα περιβάλλοντα αυτά, διαπιστώνεται εύκολα πως κάθε λεξικό παρέχει διαφορετικές δυνατότητες αλλά και διαφορετικές πληροφορίες. Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να είναι σε θέση να αξιοποιεί το κατάλληλο λεξικό, ανάλογα με τις ανάγκες της δραστηριότητας που δημιουργεί. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, αυτό που έχει ιδιαίτερη σημασία είναι το πώς το λεξικό θα *αναπλαισιωθεί* εντός της σχολικής διδακτικής πράξης. Για παράδειγμα, μια πρώτη εκδοχή θα ήταν η αξιοποίηση οπουδήποτε λεξικού στα πλαίσια μιας παραδοσιακής διδασκαλίας, όπου σε επίπεδο ολομέλειας θα αναζητούνται οι ερμηνείες συγκεκριμένων λέξεων, όταν αυτό κρίνεται απαραίτητο από την πορεία της διδασκαλίας. Κατ' αυτόν τον τρόπο, το λεξικό αποτελεί απλώς ένα εργαλείο αναφοράς που χρησιμοποιείται κατά περίπτωση.

Σε μια πιο «προοδευτική» εκδοχή, οι μαθητές θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ως «μικροί» ερευνητές, πραγματοποιώντας σύνθετες αναζητήσεις με στόχο να οδηγηθούν σε κάποια συμπεράσματα. Για παράδειγμα, στο Λεξικό Κοινής Νεοελληνικής θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί αναζήτηση της ετυμολογικής προέλευσης λέξεων σε διάφορα πεδία χρήσης (π.χ. από πού προέρχονται τα περισσότερα δάνεια στο πεδίο της μαγειρικής ή της πληροφορικής), και τα αποτελέσματα να συνδεθούν με τη γλώσσα ως πολιτισμικό φορέα (π.χ. για ποιο λόγο τα γαλλικά δάνεια κυριαρχούν στην ορολογία της μαγειρικής;) αλλά και να πραγματοποιηθεί μια αναφορά στις γλωσσικές επαφές (π.χ. γιατί εντοπίζονται πολλές λέξεις με λατινική προέλευση;). Τέτοιες ετυμολογικές αναζητήσεις μπορούν να συνδεθούν και με τα μαθήματα των ξένων γλωσσών.

Πηγαίνοντας και στο επίπεδο των νέων γραμματισμών, μια διδασκαλία που θα στόχευε στην ενεργό εμπλοκή των μαθητών σε λεξικογραφικές πρακτικές αλλά και την παράλληλη εξοικείωσή τους με τη λογική του Web 2.0 (π.χ. ρευστότητα κειμένων, ο αναγνώστης σε ρόλο συγγραφέα), θα μπορούσε να δημιουργηθεί ένα πρότζεκτ εμπλουτισμού των λημμάτων του Βικιλεξικού με επιπλέον πληροφορίες (π.χ. συνώνυμα και αντίθετα, παραδείγματα χρήσης, πίνακα με κλιτικό παράδειγμα, ετυμολογία της λέξης κ.λπ.) με τη βοήθεια άλλων λεξικών, έντυπων ή ηλεκτρονικών. Αντίστοιχη δραστηριότητα θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί και σε οποιαδήποτε άλλη γλώσσα.

Τέλος, πηγαίνοντας σε μια περισσότερο κριτική αντιμετώπιση των λεξικών, θα μπορούσαν να τεθούν ζητήματα που αφορούν την αξιοπιστία αυτών των διαφορετικών λεξικών. Για παράδειγμα, μπορεί να θεωρηθεί περισσότερο αξιόπιστο ένα λεξικό που προέρχεται από έναν έγκυρο επιστημονικό φορέα (όπως το Λεξικό Κοινής Νεοελληνικής) από ένα λεξικό που δημιουργείται αποκλειστικά από τους χρήστες (όπως το Βικιλεξικό και το Slang); Με αυτό το ερώτημα μπορεί να αναδειχθεί και η έννοια της «συλλογικής νοημοσύνης», μέσω της οποίας κατακτάται η αξιοπιστία των πόρων τύπου wiki. Επιπλέον, τα τελευταία λεξικά, ως ανοιχτά και «ζωντανά» είναι περισσότε-

ρο πιθανόν να ενσωματώνουν λέξεις της τρέχουσας ομιλούμενης, ενώ ένα περισσότερο επίσημο λεξικό, που μάλιστα αποτελεί και μεταφορά μιας έντυπης μορφής λεξικού, είναι περισσότερο «σταθερό» και πιθανόν να παρουσιάσει ελλείψεις. Έτσι, είναι απαραίτητη η ανάπτυξη της κριτικής επίγνωσης απέναντι στα ψηφιακά λεξικά, όπως και σε οποιοδήποτε ψηφιακό περιβάλλον. Ο εκπαιδευτικός μπορεί να εντάσσει λειτουργικά αυτά τα εργαλεία στη διδασκαλία του αλλά παράλληλα να φροντίζει ώστε οι μαθητές του να τα χρησιμοποιούν με προσοχή, αναγνωρίζοντας το ευρύτερο πλαίσιο μέσα στο οποίο εντάσσεται ένα τέτοιο εργαλείο (π.χ. άλλο είναι ένα εργαλείο που εντάσσεται σε μια ιστοσελίδα επίσημου φορέα όπως το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας και άλλο ένα εργαλείο της μορφής Wiki).

2.4 Περιβάλλοντα δημιουργίας εικόνων και πολυτροπικών κειμένων

Στην κατηγορία αυτή μπορούν να ενταχθούν ποικίλα ψηφιακά περιβάλλοντα, ανάλογα με το είδος του πολυτροπικού κειμένου που δημιουργούν: εικόνα, αφίσα, κινούμενο σχέδιο, κόμικ. Και σε αυτήν την περίπτωση, η «αναπλαισίωσή» τους στη διδασκαλία μπορεί να κινηθεί σε τρεις κατευθύνσεις. Σε ένα πρώτο επίπεδο, μπορούν να αξιοποιηθούν ως παιδαγωγικά εργαλεία με στόχο την ανάπτυξη της δημιουργικότητας των μαθητών, είτε στα πλαίσια παραδοσιακών διδακτικών πρακτικών είτε περισσότερο καινοτόμων. Για παράδειγμα, μπορεί να ανατεθεί στους μαθητές η απλή δημιουργία μιας αφίσας για κάποια επερχόμενη εκδήλωση του σχολείου, η οποία θα ενσωματώνει εικόνες (π.χ. ψηφιακές ζωγραφιές) που θα έχουν δημιουργήσει οι μαθητές. Σε ένα δεύτερο επίπεδο, αυτά τα ψηφιακά περιβάλλοντα μπορούν να αντιμετωπιστούν ως μέσα που οδηγούν στη δημιουργία νέων κειμενικών ειδών με τις δικές τους ιδιαιτερότητες, στις οποίες θα πρέπει να εστιάζουν οι μαθητές. Στο ίδιο παράδειγμα με την αφίσα, η εστίαση μπορεί να βρεθεί στην πολυτροπικότητα του ψηφιακού κειμένου (π.χ. ποια γραμματοσειρά θα επιλέξω, πώς θα δομήσω στον χώρο την αφίσα, ποια χρώματα θα επιλέξω ανάλογα με το ύφος της γιορτής κ.λπ.). Και σε ένα τρίτο, περισσότερο κριτικό επίπεδο, και αυτά τα ψηφιακά περιβάλλοντα μπορούν να αντιμετωπιστούν με κριτικό τρόπο κυρίως σε σχέση με τους έτοιμους πόρους που περιέχουν (π.χ. ποιες δυνατότητες και ποιους περιορισμούς προσφέρει ένα συγκεκριμένο περιβάλλον; ποιοι έτοιμοι χαρακτήρες προσφέρονται σε ένα περιβάλλον δημιουργίας κόμικ και πώς αυτοί είναι πολιτισμικά χρωματισμένοι). Όλα τα περιβάλλοντα μπορούν να αξιοποιηθούν προς αυτές τις διαφορετικές κατευθύνσεις τόσο στα γλωσσικά μαθήματα, όσο και στα εικαστικά, με την τελευταία περίπτωση να εστιάζει περισσότερο στον αισθητικό πειραματισμό των μαθητών.

2.4.1 Περιβάλλοντα ζωγραφικής και επεξεργασίας εικόνων

Τα λογισμικά ζωγραφικής αφενός και τα προγράμματα επεξεργασίας εικόνας και γραφικών αφετέρου επιτρέπουν την παραγωγή εικόνων και γραφικών και την εικονογράφηση εγγράφων.

Μια ψηφιακή εικόνα δεν αναφέρεται πλέον σε ένα προϋπάρχον αντικείμενο και δεν σχετίζεται πάντα με αντικείμενα της πραγματικής αντίληψης. Η εικόνα -μια φωτογραφία, ένα σχέδιο, ένα κομμάτι από φιλμ- από τη στιγμή που ψηφιοποιηθεί μπορεί να αποτελέσει εκ νέου αντικείμενο επεξεργασίας, να μετατραπεί κατά βούληση, γιατί κάθε παράμετρος που αφορά το χρώμα, τις διαστάσεις, τη φόρμα, συνιστά αντικείμενο ξεχωριστής επεξεργασίας.

Είναι προφανές ότι η εμφάνιση εικόνων που παράγονται από μηχανές όπως η ψηφιακή φωτογραφική μηχανή, η βιντεοκάμερα καθώς και οι υπολογιστές οδήγησε σε ένα κίνημα ένταξής τους στα διάφορα αντικείμενα του αναλυτικού προγράμματος. Στο πλαίσιο αυτό έχει αναδυθεί και ένα νέο πεδίο γνώσης, αυτό του οπτικού γραμματισμού (visual literacy). Με τον όρο αυτό εννοούμε την ικανότητα ενός υποκειμένου να ερμηνεύει και να αποδίδει νόημα σε πληροφορίες που παρουσιάζονται με οπτικό τρόπο.

Revelation Natural Art

Το λογισμικό αποτελεί ένα εργαλείο γραφικών γενικής χρήσης με πολλαπλές σχεδιαστικές δυνατότητες, δυνατότητες δημιουργικής γραφής, σύνθεσης πρωτότυπων ιστοριών και παραγωγής κινούμενων σχεδίων. Μπορεί να αξιοποιηθεί στα πλαίσια του Α.Π.Σ. των Εικαστικών, αλλά και άλλων μαθημάτων.

Είναι ένα απλό και περιεκτικό εργαλείο για την τέχνη και το σχέδιο, με αρχεία εικόνας που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως ανεξάρτητα κομμάτια τέχνης, ως διακοσμητικά στοιχεία, ως εικόνες για ιστοσελίδες αλλά και διαθεματικά στα πλαίσια σχεδίων εργασίας (projects). Ο μαθητής μπορεί, μέσα από ένα ευρύ φάσμα εργαλείων κατάλληλων για ζωγραφική και συγγραφή κειμένου να ερευνήσει και να γνωρίσει την εικαστική γλώσσα, τις μορφές, τα στοιχεία, τα σύμβολα, το περιεχόμενο, τη δομή, τη λειτουργία, τα υλικά, τα μέσα και τις τεχνικές, να ασκηθεί, παράλληλα, στην κατάλληλη χρήση και την οργάνωσή τους σε έργα προσωπικής καλλιτεχνικής δημιουργίας αλλά και να δημιουργήσει προσωπικό νόημα στα κείμενά του.

- Εγχειρίδιο χρήσης του RNA: <http://www.epafos.gr/revelation-natural-art?download=32:revelation-natural-art-egxeiridio-xrxis>

- Βιντεομάθημα εκμάθησης από τον εκπαιδευτικό/επιμορφωτή Β' Επιπέδου ΤΠΕ Σαλονικίδη Γιάννη: http://salnk.eduportal.gr/wp-content/gallery/natural_art/naturalart.htm

Tux Paint

Το [Tux Paint](#) είναι ένα ελεύθερο, βραβευμένο πρόγραμμα ζωγραφικής για παιδιά ηλικίας από 3 έως 12 ετών. Συνδυάζει μια εύχρηστη διεπαφή, διασκεδαστικά εφέ ήχου, και μια ενθαρρυντική μασκότ κινούμενων σχεδίων η οποία καθοδηγεί τα παιδιά καθώς χρησιμοποιούν το πρόγραμμα. Οι μαθητές έχουν στη διάθεσή τους έναν κενό καμβά και μια ποικιλία εργαλείων σχεδίασης που βοηθούν τη δημιουργικότητά τους.

- Δείτε την πλήρη λίστα με χαρακτηριστικά: <http://tuxpaint.org/features>
- Μεταφόρτωση του λογισμικού: <http://tuxpaint.org/download>

Βιντεομαθήματα εκμάθησης από τους δημιουργούς του λογισμικού: <http://tuxpaint.org/videos>

2.4.2 Δημιουργία Αφίσων

Οι αφίσες μπορούν να δημιουργηθούν είτε με απλά περιβάλλοντα, όπως ένας κειμενογράφος ή ένα λογισμικό παρουσίασης, είτε με εργαλεία που αφορούν αποκλειστικά τη δημιουργία αφίσων, όπως τα παρακάτω:

Glogster

Πρόκειται για διαδικτυακό περιβάλλον δημιουργίας διαδραστικής αφίσας, στην οποία μπορούν να ενσωματωθούν ποικίλοι πόροι, πέρα των γλωσσικών, όπως ήχοι, βίντεο και κινούμενη εικόνα. Η πρόσβαση και χρήση είναι δωρεάν, απευθείας στο διαδίκτυο μέσω κάποιου φυλλομετρητή, χωρίς να απαιτείται εγκατάσταση στον υπολογιστή. Οι αφίσες αποθηκεύονται στο διαδίκτυο.

Thinglink

Διαδικτυακό περιβάλλον δημιουργίας διαδραστικής εικόνας, στην οποία τοποθετούνται απευθείας υπερσύνδεσμοι με ποικίλες πολυμεσικές πληροφορίες (π.χ. κείμενο, χάρτης, εικόνα, βίντεο κ.ά.). Η πρόσβαση και χρήση είναι δωρεάν, απευθείας στο διαδίκτυο μέσω κάποιου φυλλομετρητή, χωρίς να απαιτείται εγκατάσταση στον υπολογιστή. Οι διαδραστικές εικόνες αποθηκεύονται στο διαδίκτυο.

Piktochart & Infogram

Πρόκειται για περιβάλλοντα που βοηθούν στη δημιουργία αφίσας τύπου «infographic». Στις αφίσες αυτές αναπαριστάται με σύντομο οπτικό τρόπο ένα σύνολο

λο πληροφοριών, μέσω εικόνων, σχεδιαγραμμάτων και ελάχιστων γλωσσικών στοιχείων. Οι αφίσες μπορούν να δημιουργηθούν με τη βοήθεια προτύπων (στα αγγλικά) και να δημοσιοποιηθούν στο διαδίκτυο ή να αποθηκευτούν στον υπολογιστή σε μορφή εικόνας (jpeg) ή αρχείου pdf. Σημειώνεται πως τα περισσότερα από τα προαναφερθέντα εργαλεία είναι επίσης συμβατά με φορητές συσκευές, όπως κινητά τηλέφωνα και tablet (android & iOS).

2.4.3 Περιβάλλοντα δημιουργίας κινουμένων σχεδίων (animation)

Stop frame animator

Διαδικτυακή εφαρμογή για τη δημιουργία ταινιών μέσα από την τεχνική «stopframe animation». Το περιβάλλον διαθέτει έναν χαρακτήρα (ξύλινο μοντέλο ανθρώπου), συγκεκριμένα ηχητικά εφέ, μουσική και εικόνες-φόντο, και μόνο αυτά μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην ταινία. Η εφαρμογή είναι δωρεάν και δεν απαιτείται εγγραφή. Οι ταινίες αποθηκεύονται και στέλνονται μέσω email.

DigitalFilms

Διαδικτυακή εφαρμογή για τη δημιουργία μικρών ταινιών (μέγιστο 10 καρέ). Το περιβάλλον διαθέτει έτοιμους χαρακτήρες, εικόνες φόντου, αντικείμενα και είδη κινήσεων, και μόνο αυτά μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην ταινία. Η εφαρμογή δεν υποστηρίζει το ελληνικό αλφάβητο. Είναι δωρεάν και απαιτείται εγγραφή για κάθε χρήστη. Η ταινία αποθηκεύεται στο διαδίκτυο.

Muvizu

Πλήρης εφαρμογή για τη δημιουργία τρισδιάστατης ταινίας animation. Οι χαρακτήρες, οι εικόνες και οι κινήσεις δημιουργούνται αποκλειστικά από τον δημιουργό και δίνονται απεριόριστες επιλογές. Διατίθεται δωρεάν έκδοση (με κάποιους περιορισμούς). Απαιτείται κατέβασμα και εγκατάσταση στον υπολογιστή.

2.4.4 Περιβάλλοντα δημιουργίας κόμικ

Cartoon Story Maker

Περιβάλλον δημιουργίας εικονογραφημένων ιστοριών και κόμικ. Διατίθεται μια σειρά έτοιμων χαρακτήρων αλλά δίνεται η δυνατότητα προσθήκης αρχείων εικόνας και ήχου. Απαιτείται εγκατάσταση στον υπολογιστή.

Toondo - Pixton - Comic strip creator - Strip Generator

Διαδικτυακές εφαρμογές δημιουργίας κόμικ. Προσφέρουν ποικίλες επιλογές χαρακτήρων, εικόνων φόντου και αντικειμένων για εισαγωγή στα καρέ του κόμικ,

ενώ ο χρήστης δεν μπορεί να προσθέσει κάποια δική του εικόνα. Απαιτείται η εγγραφή των χρηστών (εκτός από την περίπτωση του Strip Generator) και τα κόμικ αποθηκεύονται στο διαδίκτυο, ενώ υπάρχει (σε ορισμένα) και η δυνατότητα αποθήκευσης στον υπολογιστή.

2.5 Ψηφιακές εφαρμογές για μουσική επεξεργασία

Παρακάτω δίνονται ορισμένες ενδεικτικές ειδικές εφαρμογές, κατάλληλες για τη μουσική επεξεργασία:

[Audiotool](#)

Διαδικτυακό περιβάλλον επεξεργασίας και εγγραφής ήχου που αποτελεί ένα ολοκληρωμένο στούντιο μουσικής παραγωγής. Επιτρέπει τον πειραματισμό με τη μουσική τεχνολογία, την εκμάθηση τεχνικών μέσα από τη μίξη υπάρχοντων μουσικών κομματιών, τη συνεργασία με άλλους συνθέτες και τη δημοσίευση των μουσικών κομματιών σε ποικίλες σχετικές πλατφόρμες (π.χ. Soundcloud ή YouTube).

[Studio One Prime](#)

Δωρεάν περιβάλλον εγγραφής και επεξεργασίας ήχου και midi μουσικών οργάνων.

[Audacity](#)

Δωρεάν περιβάλλον επεξεργασίας ήχου, με ποικίλες δυνατότητες.

2.6 Άλλες ειδικές ψηφιακές εφαρμογές

Στο διαδίκτυο μπορεί να εντοπιστεί ένα μεγάλο εύρος άλλων ψηφιακών εφαρμογών που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν στη διδασκαλία των θεωρητικών και καλλιτεχνικών μαθημάτων. Μάλιστα, καθώς τα διαθέσιμα περιβάλλοντα ανανεώνονται συνεχώς, δεν θα μπορούσε σε καμία περίπτωση η περιγραφή στο παρόν επιμορφωτικό υλικό να είναι εξαντλητική. Δίνονται στη συνέχεια ορισμένα επιπλέον περιβάλλοντα, τα οποία θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν διδακτικά σε διάφορα διδακτικά αντικείμενα.

[Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα του ΚΕΓ](#)

Έγινε ήδη αναφορά σε ποικίλα εργαλεία που βρίσκονται στην Πύλη για την Ελληνική γλώσσα, με τα διάφορα λεξικά και τα σώματα κειμένων. Εκτός από τα παραπάνω, στην Πύλη εντοπίζονται και εργαλεία που αφορούν τα αντικείμενα της λογοτεχνίας και των αρχαίων ελληνικών. Ενδεικτικά αναφέρονται τα εργαλεία για [τα αρχαία ελ-](#)

Ληνικά, όπως το Βασικό Λεξικό της Αρχαίας Ελληνικής και τα Σώματα Κειμένων (π.χ. Ανθολόγιο Αττικής Πεζογραφίας).

Ψηφίδες για την Ελληνική Γλώσσα του ΚΕΓ

Πρόκειται για το πιο πρόσφατο περιβάλλον του ΚΕΓ μέσα στο οποίο μπορεί να εντοπιστεί ένα πλήθος περιβαλλόντων για εκπαιδευτική χρήση. Έγινε ήδη αναφορά σε ορισμένα από αυτά παραπάνω, κυρίως στα λεξικά. Τα εργαλεία αυτά χωρίζονται με βάση το διδακτικό αντικείμενο (Νεοελληνική Γλώσσα, Αρχαία ελληνική γλώσσα και γραμματεία, Λογοτεχνία). Ξεχωριστό περιβάλλον, ενταγμένο στις Ψηφίδες, είναι το «Εξερευνώ τις ιστορίες», στο οποίο βρίσκονται διαφορετικές μικροεφαρμογές, οι οποίες συσχετίζονται περισσότερο με τη λογοτεχνική γλώσσα.

3 ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

3.1 Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Bernstein, B. (1989). *Παιδαγωγικοί κώδικες και κοινωνικός έλεγχος*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.
- Bernstein, B. (1996). *Pedagogy, symbolic control and identity. Theory, research, critique*. Λονδίνο & Bristol: Taylor and Francis.
- Κόμης, Β. & Ντίνας, Κ. (2011). Μελέτη για την αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδασκαλία της γλώσσας και της λογοτεχνίας και της λογοτεχνίας στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση: γενικό πλαίσιο και ιδιαιτερότητες, ΚΕΓ, Θεσσαλονίκη
http://www.greeklanguage.gr/sites/default/files/digital_school/p3.1.2_glwssa_bthmia.pdf
- Κουτσογιάννης, Δ. (2008). *Διδακτική αξιοποίηση των λεξικών και σωμάτων κειμένων: θεωρητικό πλαίσιο*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/education/cbt/utilization/theory.html
- Κουτσογιάννης, Δ. (2009). Κειμενικά είδη, σώματα κειμένων και γλωσσική εκπαίδευση: από το μερικό στο ολικό. *Επιστημονική επετηρίδα Φιλοσοφικής Σχολής Θεσσαλονίκης*, Τεύχος Τμήματος Φιλολογίας, 11: 149-183.
- Πολίτης, Π. (2007). Βελτίωση και επέκταση των σωμάτων κειμένων της Ηλεκτρονικής Πύλης του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας (ΚΕΓ). Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. Διαθέσιμο στην «Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα»
http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/bibliographies/corpora/pyli.html
- Χαλσιάνη, Ι. (2010). Εκδοχές αξιοποίησης των ηλεκτρονικών σωμάτων κειμένων της νέας ελληνικής στη διδασκαλία της μητρικής γλώσσας. Στο *Πρακτικά πανελληνίου συνεδρίου με διεθνή συμμετοχή "Η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας (ως πρώτης/μητρικής, δεύτερης/ξένης"*, επιμ. Ντίνας, Κ., Χατζηπαναγιωτίδου, Α., Βα-

κάλη, Α. Κωτόπουλος, Τ. & Στάμου, Α. Νυμφαίο Φλώρινας. Διαθέσιμο στο:
<http://linguistics.nured.uowm.gr/Nimfeo2009/praktika/files/down/poster/xalisiani.pdf>.

(Ημερομηνία τελευταίας επίσκεψης για όλες τις σελίδες που αναφέρθηκαν παραπάνω: Νοέμβριος 2017)